

ТМ	Г. XXXI	Бр. 3	Стр. 623 - 652	Ниш	јул - септембар	2007.
----	---------	-------	----------------	-----	-----------------	-------

Примљено: 03.08.2007.

Милан Брдар
Филозофски факултет
Нови Сад

**О ХЕГЕЛОВИМ ПИЉАРИЦАМА И НЕКИМ ДЕТАЉИМА
ИЗ КУЛОАРСКЕ ИСТОРИЈЕ НАШЕ СОЦИОЛОГИЈЕ КАО
САСТАВНОГ ДЕЛА ОПШТЕ НАМ НЕСРЕЋЕ***

У модерном добу које, према Токвилу карактерише паралелизам демократизације и опростачења, логична је епоха такозваних револуција у којима се тај процес одвија нагло и много видљивије. Једна од њих је и нас довела до несреће, чији део је било и унепређење слушкиња у црвене принцезе и томе пропорционално срозавање људског достојанства на ниво обора. Да се разумемо: слушкиње и принцезе немају статус према социјалном пореклу, него према рођењу. Достојанство, елитизам, и способности за које идеја једнакости представља увреду, ствари су с којима се човек рађа, тако да никакав режим не може да их поништи. Појединца који те особине поседује, режим може да сроза и уништи, али не може да му их одузме, а поготово да постигне да се такви појединци не рађају. Тим пре што људско говедо може за потомка да има дивног човека од врлине, као и обрнуто: да добар човек за децу има пропалице и хохштаплере. На том питању пада свака социологија, заједно с Карлом Марксом. Утолико је идеја егалитаризма узалудна и неурачунљива по својој неостварљивости. Увек ће бити простака и пристојних људи, способ-

---

mbrdar@eunet.yu

* Уважене колеге, пошто сте у прошлом броју [*Теме*, год. **31** (2007), бр. 1, стр. 175-190] објавили материјал Гордане Вуксановић против мене, очекујем једнаку шансу по питању објављивања мог одговора. Иако сте њен материјал категорисали као прегледни чланак, украшен УДК ознакама и резимеима, молим вас да то не чините с мојим текстом. У свему осталом очекујем исти третман. (Редакција, поштујући елементарно право на одговор др Милана Брдара, јер је прозван у тексту Гордане Вуксановић "Одговор редакцији *Социолошког прегледа*", објављеном у горепоменутом броју нашег часописа, штампа његов полемички чланак, уз напомену да је отворена за наставак полемике. Уважавајући Брдарев захтев, редакција одступа од уобичајене праксе опремања текста.)

них и неспособних, једнаких и неједнаких. А с тим у вези, своју вечну вредност показује Аристотелова поука да се озбиљан разговор не води са сваким. У ово време демократизације, када свака шуша полаже право да брбља и тобоже очекује да јој се одговори, то је итекако вредно напоменути.

Елем, у епохалном процесу плебејизације, када су сутерени постајали (а и даље постају) суверени, дошло је до збрке којој захваљујући су се многе сподобе, којима је место на пример на пијаци (као што је то Футошка пијаца у Новом Саду), у некој механичарској радионици или перионици, стицајем несрећних околности нашле на Универзитету! То је у последњих пет деценија била масовнија појава, не само због државне политике аванзовања према класном пореклу него и захваљујући политици наших професора, у већини идеолошки препарираних, углавном амбициозних и бескичмених медиокритета. Најчешће су били спремни на све да задрже позиције и вештачки надувано име, па и да за асистенте изабере кандидате горе од себе. Таквих промашених сподоба на Универзитету, нарочито факултетима друштвених наука име поприлично, довољно за тешку главобољу, тако да нам преостаје једино захвалност биологији и њеном неумитном раду на смени генерација. Овим смо обезбедили општи оквир будуће "расправе".

Хегелова пиљарица или оригинал

Као посебан оквир укупне "расправе" добро ће нам доћи Хегелова анегдота под насловом "Ко мисли апстрактно", којом на свој начин илуструје дотични начин мишљења.

У анегдоти Хегел прича како млада госпођица прилази пиљарици на пијаци и после краћег разгледања наглас запажа да јој јаја нису свежа. То критичко запажање пиљарица је, сходно свом духовном нивоу, схватила као тешку увреду, тако да се потрудила да јој одговори на исти начин: "А ти! Погледај се ко си и каква си! Ти, чија мајка се, као што се зна, курвала с фанцуским официрима, срам те било, итд." А јаја! Јаја?! О њима више није било речи. Окупљену светину више је интересовало да ли је тачно оно што је пиљарица надробила у року од пар минута.

Горепоменут општи и овај посебан оквир разматрања објединићемо у парадигми пиљарице која не стоји за пијачном тезгом него за универзитетском катедром. Први општи оквир помаже нам да разумемо како је таква појава уопште могућа, док нам други омогућава да разумемо случајеве конкретног понашања. Јединство ова два оквира применићемо на случај привременог удружења три погрешне особе (Г. Вуксановић, М. Богдановић, Б. Милошевић) сабране на правом месту (Филозофском факултету, Нови Сад), који од случаја пла-

гијаризма праве драму не би ли, по обичају блиском таквим карактерима, дизањем прашине и кокодакањем, заклонили проблем или спровели замену тезе. Него, да идемо редом и у складу с чињеницама.

Историја оригиналног случаја

1. Све је почело у пролеће 2005, од момента када сам као члан Комисије за Методологију на постдипломским студијама, одбио рад Вуксановићкине миљенице као недовољан за полагање испита из дотичног предмета. Подразумевајући да се на постдипломском нивоу зна шта је потребно урадити у семинарском раду, на основу којег се полаже цео испит, рад сам одбио:

1) зато што се састојао од скромног препричавања једне једине књиге на енглеском језику (што је требало да нас, ваљда, фасцинира?), при чему је реч о књизи о глади у свету, више се не сећам (није ни чудо, колико је рад био упечатљив), а који је, пази богати, садржао препричавање у књизи садржане анкете.

2) На основу читања закључио сам да кандидаткиња поседује недовољне способности за ниво постдипломских студија и да нема смисла од ње тражити дораду, јер за исту није способна, а касније, како се показало, због менторкине подршке, ни вољна.

О томе сам известио колегиницу Вуксановић, а пошто се побунила, о њој сам касније закључио:

а) да је спремна да на испит припушта сумњиве кандидате који не задовољавају елементарне узусе, само ако су јој по вољи;

б) да по свој прилици није способна да као ментор кандидате води у правцу издвајања методолошких садржаја, него им помаже да остају на нивоу "приче причине приче", а да као, шатро, полагају испит из Методологије. Ово је касније осведочила делом, а показало се и:

в) да је спремна да кандидате који јој нису по вољи месецима држи на леду и не допушта им да полагају испит (последњи случај постдипломца који је, захваљујући притиску Одсека, коначно јуна ове године, полагао испит, после шест месеци њеног уцењивачког одуговлачења.)

Дотична професорица је инсистирала на томе да се њена кандидаткиња, очито миљеница, припусти на полагање испита, на шта нисам пристајао. У следећем кораку дотична прибегавала лукавству ума, чиме је само наговестила своју рођачку блискост с Хегелом (што ћемо видети касније), тако што пише Научном већу факултета допис којим тражи *своје* изузеће из Комисије! Ко то нормалан тражи своје изузеће због *туђе* кривице!? [реченица у петом пасусу на на стр. 178 је срачунато бесмислена.] Гордана Вуксановић није ненормална, него дотични потез сведочи о квалитету њеног карактера. Овим потезом на себе скреће пажњу, постиже циљ и улази на дневни

ред прве следеће седнице Наставно-научног Већа, на којој тражи *моје* избацивање из Комисије. Да нагласимо: то је случај када професор тражи избацивање колеге професора из Комисије, да би миљеница, неспособна да напише пристојан семинарски положила постдипломски испит из Методологије.

На "малом Већу", на којем нису сви присутни, направљена је процедурална грешка и неколегијални "пропуст", јер је Хегеловој пиљарици било допуштено да олажава одсутног колегу у пуној слободи израза. Тако је као алиби за моје избацивање потегла оптужбу да малтретирам студенте [стр. 178], итд. Како то, кад студенткиња до испита није ни дошла, није важно! Веће на крају доноси одлуку да декан и продекан за наставу дођу на прву седницу нашег Одсека, извиде случај и донесу закључке. Тако је и било и пошто је Хегелова пиљарица ту поновила своје оптужбе, мало више сам чуо шта је причала о мени на седници Већа. Било је скандалозно. На пример, за случај постдипломца коме сам на испиту рекао: "Дивим се храбрости колеге што се дохватио теме херменутике, јер ево и сâм, после муке с темом и прилично година, имам тек први објављен текст о томе." И успут сам му замерио само то што за такву тему није узео у обзир ништа из немачке литературе, иако зна језик. Вуксановићка је то овако представила: "Колега Брдар је на испиту малтретирао кандидата и напао га како се усудио да се бави темом херменеутике, којом се он иначе бави!" Пошто је њена вештина веродостојног тумачења очигледна, колико и морал, зар је чудно што сам јој доделио титулу Хегелове пиљарице.

На дотичној седници Одсека, пошто сам узео реч и подсетио на изворни проблем с лошим семинарским, деканица је тражила да се донесе фајл поменуте постдипломке, да видимо око кога ми то ломимо копља и због кога то једна професорица тражи "избацивање" колеге професора из Комисије. Фајл је донела продеканица за наставу, пошто шеф Одсека, пар сати раније, до истог, из волшебних разлога, није могао да дође, па смо имали шта да видимо: кандидаткиња је редовне студије завршила с просеком 6,35 (колико се сећам), тако да се неочекивано поставило питање: а откуд она уопште, с таквим просеком, на постдипломским студијама? Објашњење је било да је због ниског просека полагала и положила диференцијалне испите, да би могла да се упише.

Паметном би то било доста, али Хегелова пиљарица није показала ни најмање спремности у том правцу, него је наставила с форсирањем своје миљенице, што је побуђивало разноврсна питања везана за дотичну наклоност. И ја сам се, наравно, питао о каквој мотивацији је реч када руши Комисију, уместо да се помири стављањем тачке на случај.

И негде уочи избора у звање, фебруара 2006, појавио се текст колеге Жолт Лазара о плагијату Гордане Вуксановић (*Социолошки преглед*, год. **39** (2005), по. 4, стр. 497–508). На Редакцији није било дилеме у погледу његовог објављивања. Консултован је и сагласност је дао и глосур *Тема* (и-мејлом од 4. 02. 2006, у 12.09 часова), јер је тада био члан Редакције, тако да нико није изразио сумњу у основаност оптужбе. Пошто је у то време пао и мој и њен поступак за унапређење, а пошто се око претходно поменутог случаја закувало, решио сам да мало додам зачина тој чорби. То сам урадио писањем Приговора на Реферат за избор Гордане Вуксановић за редовног професора, што је ваљда легитимно, с два основна аргумента: у првом сам аргументовао да кандидаткиња од избора у звање ванредног нема радове из методологије; у другом, да једини методолошки рад који помиње Комисија (која дакле имплицитно признаје први аргумент) представља плагијат! У прилог томе сам искористио пријаву плагијата колеге Лазара. Приговор сам потписао сам, тада као ванредни професор, тако да је помисао на групну заверу ствар Вуксановићкине параноје [стр. 184 – сва позивања у угластим заградама одnose се на текст у *Темама*]. Знао сам да дирам у осинак само не и то колике ће бити размере гужве.

Мотивацију не кријем: ако је Наставно-научно веће дозволило Гордани Вуксановић да ме пиљарски отрцава према мери своје разуларене воље, ево сада, нека колеге виде ко је и на шта је дотична особа спремна у интересу напредовања у "више него успешној каријери".

У свом осврту на Реферат за избор, акценат сам ставио на њен рад о Богардусовој скали, који и сама Комисија у свом извештају помиње експлицитно као један (и једини) методолошки рад кандидаткиње. Помиње се и књига, која у моменту избора није била доступна, само што то у Приговору центлменски нисам поменуо. Елем, у вези њеног текста, "Богардусова скала социјалног одстојања – предности и ограничења", објављеног у *Социолошком прегледу*, год. **38** (2004), бр. 1-2: 309-320, рекао сам две ствари: чак и да није споран, рад је *passee*, тако да је у научно-стручном погледу безначајан, јер се своди на откривање рупе на саксији, што ће рећи да не представља ама баш никакав научни допринос, што се од кандидата за редовног професора иначе тражи. Уосталом, Богардусовом скалом бавили смо се на студијама социјалне психологије још раних седамдесетих година. Пошто се Вуксановићкин рад своди на ординарно препричавање, само необавештене људе може да изненади тврдња да је приказ дотичне скале у години 2006. анахрон! А да је рад анахрон значи да *писање о* дотичној скали у методолошком смислу не може да донесе ништа ново, и да нашој научној јавности препричавање одавно није потребно. (Потребно је само ономе ко не зна да одабере актуелнију тему.) То, наравно, не значи да се иста скала не може користити у

истраживањима [ad. стр. 177]. Свашта! Али, сама њена примена није методолошко достигнуће које треба нарочито истицати (можда јесте за Марију Богдановић), и то нема никакве везе са скалом као *темом* методолошке расправе. Судаћи према тексту "дискусије", Марија Богдановић не разуме поенту [стр. 187]. Разуме је она, него по свом обичају замењује тезу кад год јој зашкрипи.

Поред анахронизма, поменути рад је према другом аргументу Приговора споран јер се у главном делу састоји од плагирања претходно објављеног текста. Уз приговор сам дао три Прилога доказног материјала:

1. Резиме плагираних делова текста

2. Отисак оригиналног рада с осенченим плагираним деловима (реч је о раду Philip J. Ethington: The Intellectual Construction of "Social Distance": Toward a Recovery of Georg Simmel's Social Geometry), објављеног у електронском часопису *Cybergeo*, no. 30 (1997), у то време доступног преко веб сајта <http://www.cybergeo.presse.fr>

3. Отисак објављеног рада кандидаткиње из *Социолошког прегледа*, с осенченим плагираним деловима текста (ради поређења).

Пошто је рад анахрон, а уз то плагијат, следило је да кандидаткиња не заслужује звање редовног професора из Методологије, тим пре што нема ни један други методолошки рад (да га има, Комисија би га сигурно навела!) Ето, чак се и трећем члану Комисије, Божи Милошевићу, омакла истина да је дотични рад "чланчић" (и то у својој "дискусији" каже више пута [на стр. 188, једанпут, а на стр.189, три пута], што је тачно када се издвоји неплагиран део). На поменутој седници се показало да је било потребно да подвучем шта под тим мислим, па неће бити сувишно да то кажем сада: ко хоће да буде редован професор методологије ваљда мора да има одређен број радова везаних за методолошке проблеме друштвених наука и социологије посебно. Вуксановићка не само да такве радове нема, него чак нема ни свест о застарелости радова које пласира студентима у обавезној литератури! Она је за предмет који предаје – кардинално некомпетентна! На своју срећу, по томе није једина.

Оно што је уследило на седници Изборног Већа имало је карактер пијачног оговарања. Но, без обзира на то, збивање спада у унутрашње ствари институције и није за ширу јавност. Износити те ствари чак и у стручном часопису, по мом мишљењу је неумесно и говори о елементарном непоштовању институције, то јест о самопостављању изнад исте, што је скандалозно. Ето, сад и ја морам да дам свој допринос "дискусији".

Оригинална Хегелова пиљарица, како рече Хегел, мисли апстрактно, јер се не држи саме ствари и нема реда у мишљењу. Лако ћемо с њом, она је пиљарица, без претензија да буде нешто друго. Али, кад особа пиљарског менталитета умисли да је нешто више, он-

да добијемо савремену верзију, која се уклапа у онај епохални токвилловски преврат на таласу "демократизације". Тако имамо позадину за разумевање појава као што су Гордана Вуксановић и Марија Богдановић, кад прва на оптужбу да јој рад не ваља јер је плагијат, уз суфлирање друге, узвраћа пиљарски: заменом тезе, нападом и оптужбама, не би ли као она оригинална Хегелова постигла ефекат: не да се брани она (на Већу), него да се брани онај ко је примедбу изнео (то јест ја).

На моју тврдњу у Приговору да кандидаткиња нема методолошки релевантне радове, у њену одбрану устао је локални познавалац Хегела, професор етике, учен на кангргијанској тези да је етика "немогућа и превазиђена", што иначе често и доказује на седницама Већа. Овом приликом подсетио нас је како велики филозоф није раздвајао теорију и методу. Дилему око тога зашто помиње Хегела, разрешио је тако што је експлицитно набацио да је Гордана Вуксановић мислилица његовог нивоа, а да Милан Брдар, који наводно до себе држи као до методолога, будући да разумски мисли то није схватио, па тражи методологију одвојену од теорије, што ће рећи од "живота и душе саме (емпиријске) ствари". Машала! Да хегелијанска спекулација делује опојно и доводи до вртоглавице трајнијег типа, одавно је познато, нарочито у случају наших динарских типова, када се с висина спекулације спојених с надморским висинама, суноврате до Панонске низије.

Гордана Вуксановић, рекло би се, није Хегелова пиљарица, јер је високообразована; у исти мах она то јесте, чак и више од оне оригиналне, не само због менталног склопа, који не може да се промени образовањем од неколико година, него и по верификацији коју је јавно добила од пријатеља, озваниченог познаваоца Хегела, која нам помаже да разумемо да одсуство реда у њеном мишљењу, а и неопходних радова, није никаква препрека да је признамо као врхунског методолога!

Новосадска пиљарица, дакле, спаја екстреме: менталитет изворне Хегелове пиљарице и Хегелову дијалектичку методу "као душу садржаја" (како рече њен бранилац на Већу), коју је она у стању да спроведе и у најтривијалнијем анкетном истраживању. Вала, то ни Хегел не би могао, све и да је хтео! Зато приговор могу да дају само они који се нису уздигли до нивоа ума, па ни не виде поменути вештину.

Дакле, Гордана Вуксановић је као методолог на Хегеловом нивоу. Мож' да буде, ал' не мора да значи. А што је важније, тако нешто на студијама социологије није потребно, а богами ни пожељно. То ће рећи да би поменути колега слободно могао да је пребаци на филозофију, да заједно с њим предаје Хегела.

Путешествија фалсификата против плагијата

Да се разумемо: на дотичној седници, на којој су изнете ствари о којима извештава у прошлом броју *Тема*, Хегелова пиљарица је добила спор. Веће је закључило случај демократском одлуком да плагијата нема. Могуће је демократски одлучити да је у 13.00 – поноћ! Демократија је моћна. Зато сам, после свега рекао, нарочито њеним пријатељима: за мене је ово готово, последњу реч дало је Веће, и тачка! Међутим, није било готово за њу, иако је добила што је хтела. И када спојимо ове две чињенице разумећемо зашто је у потоњем времену тек постала активна.

Најпре је, два месеца после седнице, тражила од деканице да се готово исти материјал, објављен у *Темама* (само без две странице фалсификата о Гордани Трипковић), *накнадно* достављен у писменој форми, укључи у званичну документацију факултета! Наравно да је одбијена, пошто је познато да се писана излагања никада не достављају накнадно за записник. Из тог разлога, она деканицу тужака новосадском омбудсману, с оптужбом да су јој на факултету "угрожена људска права", али јој тај циркус није успео. То очито сведочи да јој победа на Већу, коју сама помиње [у материјалу достављеном *Прегледу*, стр. 8], није била довољна.

Конечно, у марту месецу ове године поново је покушала да ме избаци из Комисије за методологију, ваљда да би ослободила пролаз за ону своју миљеницу, само што у томе није успела. Толика упорност је већ патолошка.

У међувремену се својски трудила да свој материјал негде објави. Најпре је то покушала у *Социологији*, али су тамо одмах схватилили у чему је ствар и одбили је. Потом је материјал доспео у Редакцију *Социолошког прегледа*, где је оцењено да објављивање не долази у обзир. Погледајмо разлоге за такву одлуку.

Преглед је објавио текст колеге Лазара о плагијату и да је Вуксановићева послала одговор тим поводом, био би без дискусије објављен. Она, међутим, шаље нешто сасвим друго: део расправе с Изборног Већа Филозофског факултета у Новом Саду везане за питање Приговора на Реферат, а у оквиру расправе о њеном избору. Што се збивања на факултету око било чијег избора тичу Редакције *Социолошког прегледа*? Уместо да је написала одговор у своју одбрану како ваља, Вуксановићева диже прашину и фабрикацијом другог случаја гледа да замагли свој. Просто речено: пошто се са мном "обрачунала" на Већу, у *Прегледу* је једино могла да се "обрачуна" с колегом Лазаром и евентуално Редакцијом, држећи се предмета.

Е, овде су дошле до изражаја све особина оригиналне Хегелове пиљарице. И као у Хегеловој анегдоти, тако и сада публику *Тема* више интересује да ли је истина оно што Вуксановићка пише, него да ли је починила плагијат. А управо то је и хтела. На исти пиљарски

ефекат рачунала је, наравно, и на Већу, у чему је успела, уз помоћ Марије Богдановић, Боже Милошевића и пријатеља Хегелољупца. Привремено је заиста постало значајније да ли је Милан Брдар постао редован професор без ванредне професуре и магистратуре, него да ли су јаја свежа, извињавам се, да ли је плагијата било.

Дакле, Вуксановићева нуди наоколо *накнадно* дописана излагања са седнице Изборног већа, у настојању да умањи штету "њеном угледу у социолошкој заједници" [стр. 178]. Узгред, није познато о каквом је то угледу реч, јер када је у Редакцији текла расправа око објављивања Лазаровог текста, често се у вези с њом постављало питање: "А ко је то уопште?" Да спој анонимности и угледа није могућ, повероваће само онај ко није прошао панонско-планинску хегелијанску школу, дакле већина нас осталих.

Али, да прокоментаришемо објављени материјал. Као што смо видели, чине га излагања Гордане Вуксановић, Божа Милошевића и Марије Богдановић. Друго двоје су чланови Комисије за избор прве, тако да уместо једноставног одговора Комисије на оптужбу за плагијат имамо невиђено удружење два члана комисије с кандидатом, што представља провинцијални куриозитет, и у исти мах скандалозну ствар. Нигде нема трећег члана Комисије Ђура Шушњића, који се само помиње као одсутан. И ту је највећи пропуст на реченом Већу, који сад мора да се помене, иако сам био за то да се више не спомиње. Процедурална грешка била је садржана у томе што је Веће пристало на одбрану иступима појединачних чланова Комисије, а не путем писаног одговора исте на Приговор. Другим речима, онај ко је пиљарици учинио уступак од седнице Већа, тог 13. марта 2006, направио је пиљарницу равну оној на километар и по од факултета удаљеној Футошкој пијаци (али само кад на овој избије "расправа"). Други симптоматичан пропуст: ако су већ дата излагања, наводно изворна (да занемаримо успутне фалсификате), како то да нема реакције илити излагања нападнутог, инкриминисаног Милана Брдара, тим пре што је у демократској расправи која је на Већу уследила, прошао као она госпођица, због коментара јаја! Зар је могуће да је ћутао. Наравно да није, али није много ни говорио. Само је врлу Марију Богдановић питао: ако се Ђуро Шушњић слаже са свим што овде говорите, зашто онда сво троје нисте званично и на папиру приложили писмени Одговор на мој Приговор? Марија се позвала на "демократско право да говори", па је потом изјавила да се Шушњић слаже с мишљењем два члана Комисије [стр. 187], док смо ми на факултету имали вест да се јавио телефоном и да је уздржан. Да не бисмо лицитирали о томе јесу ли и његов став фалсификовали, ево, наш бард критике, аутономије и слободоумља још увек може да нам помогне и да се изјасни.

Разлог више да се материјал не објави у *Прегледу* је степен накнадних фалсификата који су претходили у његовој припреми. Вуксановићева најпре ствара привид да постоји Одговор на Приговор на Реферат за њен избор, из кога она, ето, за објављивање вади одломак (кад каже "издвојен је само онај део *Одговора* који се односи на чланак "Богардусова скала..." [стр. 177]). То, међутим, није истина. Одговор *не постоји*, јер га Комисија није ни приложила у писаној форми! Такође, Комисија није изнела свој јединствен став ни у неписаној форми. То је дакле први фалсификат, или лаж! Да је то истина увериће се пажљивији читалац материјала простим прегледом и закључивањем: ако Одговор на приговоре пише Комисија, онда сигурно Вуксановићка не може да буде њен члан, пошто је реч о њеном избору. Ипак, одломак наводног Одговора чини *њено* излагање или самоодбрана путем оговарања.

Ово употпуњује други фалсификат: излагање Марије Богдановић које је наведено као "*дискусија* на седници Већа дана 13. марта 2006" [стр. 186]. Логично, кад већ лаже коза, да не би лагао рог, после симулације *Одговора*, Маријино излагање мора да буде "*дискусија*", да би се одржао имиџ како тобоже чланица Комисије дискутује, пошто је приложила писмени Одговор. Истина је у томе да је дотична дискусија цео прилог Марије Богдановић реченом Одговору, а да његов други део чини излагање Боже Милошевића, другог члана Комисије, које је такође дато као "*дискусија*". Дакле, сав Одговор Комисије чине ове две "*дискусије*", пошто исти, као што је према процедури требало да буде, није приложен у писменој форми, с потписима. Постоји у објављеном материјалу и трећи фалсификат.

Реч је о томе да је Вуксановићева још раније у два наврата, колико је мени познато, директно фалсификовала сопствено излагање с Већа. На самом Већу неке ствари није ни поменула, а *накнадно* убацује, најпре један пасус, а потом читаве две стране (у верзији коју доносе *Теме*), против колегинице Гордане Трипковић, као уреднице *Прегледа* (у време када је случај био актуелан) [стр. 182-84]. Ништа од тога није било речено на Већу.

Овај трећи фалсификат био је посебан разлог за одбијање текста у *Прегледу*. Рекли смо да објављивање тог материјала није долазило у обзир, не само зато што су у питању интерне ствари аутономне институције, у које Редакција стручног часописа не треба да се меша, него и због додатних разлога које чине три поменута фалсификата. Шта да објавимо: излагање с Већа – овај текст то више није; накнадни фалсификат (трећи по реду, уз претходно поменута два) – та што се Вуксановићкин однос с главном уредницом тиче проблема плагијата, побогу! Разлог је у томе што је параноично закључила да је објављивање оптужбе за плагијат обављено у режији главне уреднице, што уопште није тачно. Уз то, оптужена не одговара ни

Жолту Лазару ни Редакцији, него намеће другу причу. Закључак: нема објављивања. Знамо да је Гордана Вуксановић све то знала и да једноставно није било потребе да је обавештавамо, тим пре што овакав њен однос према Редакцији нема везе с елементарним начелима пристојности, до којих наводно држи. Просто речено, тај однос је (био) пиљарски.

Поента реченог није само у фалсификатима него и у следећем: чак и да је с материјалом све у реду (да у њему нема фалсификата), Вуксановићка је пре објављивања морала да тражи сагласност управе факултета. То сигурно није урадила, јер је у време када је овај материјал слала *Социологији* и *Прегледу*, управо око овог материјала била у сукобу са (сада већ бившом) деканицом. То је, такође, био посебан разлог за одлуку да се материјал у *Прегледу* не објави, јер је постојао ризик да Редакција уђе унепотребан спор с Филозофским факултетом у Новом Саду. (У томе највероватније не би изостала "помоћ" од стране Вуксановићке.) Сада, објављивањем у *Темама*, то је изашло у јавност, тако да је неизбежно да се о свему нешто каже. Е, па кад смо принуђени, сад ћемо заиста да говоримо:

Као што рекох, пиљарицин добитак на Већу био је привремен и релативно брзо је изветрио. Несрећница чак инсинуира да на Већу не бих био изабран, у случају да сам на дневном реду био после њеног избора [стр. 8, материјала достављеног прегледу, одломак је изостављен у *Темама*, где је требало да стоји као Епилог писму професору Митровићи, на стр. 185]. Може да буде, само што ускраћивање унапређења не би дуго трајало. Коначно, основу мог унапређења чиниле су две књиге, које су свима биле доступне, док Вуксановићкина књига у том тренутку није постојала. Има их поприлично који мисле да им унапређење неко "даје" (па може и да га "одузме"). Даје га Закон, а Веће верификује поштовање процедуре и испуњавање критеријума.

У даљем току ствари, осим пиљарице нису мировали и неки чланови Већа, ваљда због нечисте савести или прећутне сагласности са мнош. Симптоматично је да није прошло много времена, а колеге су ме почешће, "ничим изазвано и ничим заслужено", на ходницима пресретали и догађај коментарисали, као да су ми се извињавали због свега што се догодило. Тако, на пример, чуо сам да моја три Прилога доказа плагијата нису била доступна члановима Већа пре седнице од 13. марта, јер их је "неко" у администрацији на време сакрио, пошто Вуксановићка и тамо има пријатеље; тако је Приговор остао само на мојим "непоткрепљеним тврдњама". Просто, људи су гласали, а нису имали неопходне чињенице. (Чему скривање, ако је оптужена "чиста"?) Такође сам чуо, а нисам проверавао јер ме више није занимало, да и у септембру месецу 2006, последње Вуксановићкине књиге, укључене у услове за унапређење, још увек нема у биб-

лиотеци Матице Српске (иако је заведена под сигнатуром). На то сам приметио да је можда недоступна због масовног читања по библиотекама у земљи, тако да ће колегиница моћи на крају године да конкурише Биљани Хабијановић-Ђуровић. Коначно, то што методолошки експерт Марија Богдановић код ње још није открила књижевни дар не мора да значи да га нема.

Сасвим је могуће да Вуксановићева зна за то тихо мњење на факултету које сведочи да у ствари није добила меч, чиме би могле да се објасне две ствари: прво, у накнадном додатку материјалу истиче да је Изборно Веће гласало за њено унапређење, као и за моје [Епилог, стр. 8]. То само значи да глас за унапређење није и глас о томе да плагијата нема, него да су многи преко овог другог питања једноставно прешли. Помињање мог унапређења наставак је дискредитације, јер нема начелне везе с питањем плагијата. Али, пошто је њена "победа" заиста била краткорочна чињеница, одлучила је даље да се брани уз помоћ чланова Комисије, објављивањем фалсификованог излагања и идући на што већу личну дискредитацију.

"Огњена Марија" или о прљавим траговима светлог лика

Врла нам колегиница Марија Богдановић, оберучке је прихватила тезу о хегелијанском нивоу и дубини Гордане Вуксановић, да би је, као осведочена познавалица Хегела, у истом духу бранила [као ауторку "слојевитих комбинација теоријске разраде, и операционализације теме истраживања" – ех, кад се од тривијалности прави похвала, стр. 187], а потом је, очито, пиљарици дала сагласност да крчми текст њеног излагања с Већа. Али, бићу коректан: као што читалац може да види из дотичне Маријине дискусије (у претходном броју), Вуксановићку је углавном бранила као врсног методолога, а преко питања плагијата прелази овлаш, што ће рећи да оставља одступницу, тек за сваки случај. За објављивање поменутог материјала имала је посебне мотиве: један од њих је сигурно у томе да се Милан Брдар дискредитује колико се то може. Коначно, богом дана прилика! А било је и време, доста је тај до сада закерао! На то једино могу да узвратим: тражили сте, сад гледајте! Имаћете шта да прочитате.

"Огњену Марију", дакле, помињем само зато што учествује у нечасном послу пиљарског отрцавања људи, што је као члан Комисије претходно дошла на седницу да усмено брани кандидаткињу, а да не одговори на питање: кад је све у реду, зашто нису написали писмени Одговор? Наравно да је процедура, која допушта акције без писаних трагова, скандалозна. Рад без остављања трагова, не приличи озбиљним академцима, него некој другој фели. А, опет, ко то па тврди да је Марија Богдановић озбиљан академац? Сад ћемо да видимо од чега се састоји њен академизам.

Методолошко знање Марије Богдановић одавно је показано и доказано у опусу који, за четрдесет година преданог рада (само је питање на чему), чине две књиге, *Квантитативна метода у социологији* (1981), објављен докторат од неких 150-200 страна, и на врхунцу каријере *Методолошке студије* (1994), отприлике сличног обима, али мањег формата. Уз то иде нешто објављених чланака од којих су многи без везе с методологијом и потпуно без значаја (на пример на теме откривања топле воде у бојлеру: "Социолог: научник или поданик?" и томе слично). Све то је, управо због скромног обима рада током радног века, било довољно да дотична после пензионисања буде кандидаткиња за професора емеритуса. Чуди да је нису предложили за Академију наука, када је, иначе, дошло већ дотле да је за ту кандидатуру довољна једна напавирена књига. Још није касно.

У једином јој самосталном делу, после доктората, књижици с бомбастиком насловом *Методолошке студије*, најобимнији је и једини озбиљан текст ("студија") о биографској методи. Текст је могао да буде добар, што на жалост није случај кривицом ауторке. Да није провинцијално настојала да цитира америчке анонимусе, за које ни бог свети не зна, тај део књиге би јој био много бољи да је, као социолошкиња, консултовала бабе и деде из свог дурмиторског краја, који о биографској методи знају много више од цитираних анонимуса. Шта се може, кад студентима прича о посматрању с учествовањем, а није била у стању да тај поступак искористи. Биографска метода је барем у Црној Гори увек била изузетно развијена ("Речи ми од који' си, да ти речем какав си!"), највише у временима ниске писмености, што је сасвим логично. Није Марија, дакле, била у стању да искористи расположиве могућности, кад при руци није имала ментора да је усмери. Како оно беше: Покондирена тиква гледа према Бечу, све мислећи како да одане "бештелује једне чакшире за јашење", а при том не види шта се догађа око ње и како је други виде.

Ако је суфлирала Вуксановићки идејом да сам као доцент напрасно постао ванредни професор, да видимо пут Маријиних унапређења. То што је објавила докторат је лепо, али за даље напредовање по постојећим правилима није имао више никакав значај ("потрошена карта"); па ако рачунамо да је за даља унапређења имала само ремек дело *Методолошке студије*, следи логично питање: чиме је зарадила ванредну професуру, или редовну, није важно? Једно недостаје, то је факат: јер за три степена унапређења има смо две књиге! Шта ли би могли да нам кажу потписници њених реферата? Вероватно да је једно од звања, попут многих других кандидата, добила на "вересију", или на основу "објављених чланака", који су осамдесетих година врло често бивали најављивани, а после унапређења их најчешће више нико није тражио. Тако унапређених има на свим факултетима.

Ја јесам докторирао онако како кажу, јуна 1998 [само што је година изостављена, па Вуксановићка може да каже чак и "пре пар година", стр. 177], само што не знају или изостављају да сам 24. маја 2001, дакле три године касније, унапређен у вишег научног сарадника. Да сам с тим звањем дошао на новосадски факултет, на Одсеку се зна. За ванредног професора изабран сам на основу еквиваленције, без поклањања звања, на шта узгред речено, не бих ни пристао (као што не бих пристао ни на ниже звање). Вуксановићка и Божо Милошевић то добро знају, Марија вероватно није знала, што јој није сметало да им олако асистира у ишћуђавању како сам ја то "за пет година 'догурао' до редовног професора" [стр. 188]. За разлику од ње, ово двоје врло добро знају да се то догодило најредовније, после истека мандата ванредног професора. Коначно, за разлику од Марије, Вуксановићке, итд, нисам ни јурио универзитетску каријеру, јер највећи део радног века нисам ни био на факултету. Ипак, моје институтско унапређење је прошло на Комисији Министарства науке где, иначе, нема "ја теби војводи, ти мени сердаре", као на многим факултетима, па и на славном Филозофском у Београду, и где нема унапређења "на вересију". Да су Марија или Вуксановићева радиле по тим критеријумима никад не би стигле до степена научног саветника. Уосталом, познато је да су људи у институтима изложени много строжијим правилима; да се у односу на њих на универзитетима почешће унапређују на начин транге-франге-лако-ћемо, јавна је тајна. (Сведочанства о томе могу се наћи и у многим рефератима које је током последње две деценије потписивала и Марија Богдановић.)

Друго, студенти се годинама жале да се на Маријиним часовима не ради методологија, односно да се иста састоји просто од препричавања радова аутора и истраживача. Зато многи кажу да код ње ништа нису научили.

Треће, највећи (и географски најшири) допринос Марије Богдановић науци састоји се, прво у устоличењу дилетаната на важна места, што је мотивисано разлозима конкуренције или пак идеолошко-политичким разлозима. Тиме је дала велики допринос ширењу пропасти социологије, по нематичним факултетима нарочито, на којима после пар година и студенти и остали професори добију напад жеље да социологију скупа с професором (који је најчешће њен пулен) избаце из програма – и из зграде!

Четврти допринос је садржан у томе да сваког, ко каже нешто озбиљно на њен рачун у неформалним разговорима, нарочито ако је то аргументовано, без зазора проглашава за "лудака". И свакоме кога тако титулише смешка се у лице и глуми колегијалност. Врло академски штос, нема шта! Ја сам само један од њих, којег на листи држи деценијама. Лакше је тако, него се помирити с оправданошћу критике и открићем сумњивих потеза. Тако се прави имиџ: пошто је

са мном и с нама све у реду, само тамо неки "лудаци" могу да нам налазе примедбе. Вашарски трик, који у нашим интелектуалним круговима има широку примену.

Пети допринос садржан је у аванзовању процедуром револуционарног силецијства, јер је ректор постала провалом и отимањем ректорског места уз помоћ револуционарних снага с нешто аргументата оружја. (Није ваљда то постала заслугом на основу невидљивог научног дела! Они који су тако мислили, хрлили су на трибине где је иступала као ректор, да би је чули; али би се разбежали после десетак минута, колико им је била занимљива. Било нас је који смо знали да ће бити занимљива исто колико и на својим предавањима. Ова се могу препоручити само људима који пате од несанице. Излечење гарантовано.)

Шести допринос био би у радњама које су блиске плагијаторским. Наиме, више него што је Вуксановићева плагијирала Етингтона, Марија Богдановић је опљачкала – аутора ових редова!

Чувена, "Огњена Марија" – како је титулисала удворничка штампа после "демократских промена" – која се, као ученица атеистичких силника, никада етикецији није научила, па се и Патријарху званично обраћала речима: "Ваша светлости!", као да разговара с факултетским електричарем,

– која је на позицији ректора већ упамћена (поред бројних туристичких путовања) и по упорности противљења повратку Богословског факултета под окриље Универзитета, у стилу Ђиласовског агитпропа,

– славна и по денунцирању сопствене земље диљем Европе, због тога што је републичка Влада, у пролеће 2004, сменила ректора Приштинског универзитета са седиштем у Косовској Митровици (због сумњивих активности), што је учинила на основу фалсификата одлуке тзв. "Ректорске конференције" (о којој ни један ректор у земљи ништа није знао, што је исте јесени званично, записнички констатовано у Министарству просвете);

– а надасве методолошки експерт (ваљда: експерткиња?), надлежна за све катедре у земљи и шире (у новоформираним државама, Републици Српској и Црној Гори), на које серијски поставља своје миљенике,

дакле, тако педигрирана Марија:

– да би држала предавања о Поперовој друштвеној технологији на постдипломским студијама у Никшићу, није узела да ишчита његове књиге, које су преведене, него је ишла комотнијим путем: крађом пола *дипломског* рада (!!!) Милана Брдара, рачунајући да је Никшић далеко од Београда, па се неће сазнати.

То недело сам, као тамо гостујући, открио у пролеће 2001. године. Знаменита методолошкиња је тада (или до тада и касније?) та-

мо предавала Попера на основу преваре колега на Катедри и студентата, тако што је из дипломског рада "једног лудака" (ког се досетила двадесетак година касније!) узела цео други део и као фотокопију, без ауторског потписа, делила студентима. Иако јој је углавном исти текст био доступан у мојој књизи, објављеној још 1981 (*Тоталитет и позитивизам: критика филозофије и методологије друштвених наука у делу Карла Попера*, ИИЦ, Београд), определила се за сиров материјал из тактичко-дробњачких разлога. Једним ударцем две муве: у кулоарима, он је за њу и даље "лудак", а *de facto* предаје и задаје семинаре на основу његовог текста. Акција је успела, јер су студенти подразумевали да је то њен материјал. Алал јој вера: редован професор и ректор постдипломска предавања држи на основу покраденог дипломског рада. За све сам сазнао када сам добио семинарски рад једн постдипломке у којем сам на своје запрепашћење прочитао све саме своје реченице. Од студената сам и добио фотокопију Маријиног "радног материјала" да не верујем својим очима: био је то мој текст откуцан пре четврт века, све са словним грешкама. Лукавство је у томе што је изоставила име аутора, али и своје, тако да није плагијат, а јесте, није лоповлук, а јесте. Јајарски у сваком случају.

Узгред речено, то се на чудан начин, поклопило с чињеницом да су тамошње колеге престале да ме зову кад сам открио да с још неким колегама из Београда словим међу њиховим наставним особљем постдипломских студија, да би на наша леђа узимали паре од црногорског Министарства, држећи нас у блаженом незнању и позивајући нас повремено, као госте. А ми наивци, одлазили за скромне једнократне хонораре у илузији да "помажемо колегама". Ово сам установио такође у јуну 2001. године, када ми је постдипломац, на моје чуђење, тражио потпис јер је био крај семестра, тако да сам први и последњи пут имао прилике да видим списак предмета и професора у његовом индексу. Нема сумње да им је и у тој крађи наших имена Марија помогла саветима из свог искуства. Да је за ту гадост знала, сасвим је сигурно, јер је била ангажована у тамошњем формирању и редовних и постдипломских студија. Када су колеге у Никшићу чули да смо нешто сазнали, пошто сам им постављао одређена питања – престали су да нас зову.

Да предупредимо сувишне приче, ако се јаве: нека Марија покаже сиву фотокопију машином откуцаног материјала на основу ког је школске 2000-2001. постдипломцима предавала Попера, или било који свој материјал на исту тему, а колеге с никшићког факултета нека за исту школску годину покажу само један постдипломски индекс, па да видимо списак постдипломских предавача. То је све.

Последње Маријино знаменито недело је управо објављен *Социолошки лексикон*. У тим који је наводно требало на њему да ради натрпала је имена многих од нас и објавила га у *Социологији* (1994),

а да нас никада нико о томе није питао пристајемо ли на то и шта ће нам бити посао. Богу хвала да ништа нисмо радили, када се показало какав је лексикон на крају изашао. Али, ко да нас опере ако се неко сети тог, првобитно објављеног списка сарадника? Значи, и у том послу је била фалсификатор *vis-à-vis* издавача, или пак уредник који се "лажно представља". А финално дело је такво да се слободно може рећи: тако нешто више не постоји ни у Албанији. За ту брљотину узимала је паре од више издавача више пута (беше почела с "Просветом"), а када је први пут догорело под ногама, крајем деведесетих година, са сарадницима је делила одреднице шаком и капом, на врло адекватном месту – у бифеу Филозофског факултета!

Поента овог монополисања била је у томе да се годинама не уради ваљан лексикон. Коначан резултат имамо доступан ових дана, као импозантан прилог даљем срозавању угледа струке, наметање симулакрума да исту чине неспособњаквићи да напишу пристојан појмовних своје науке. Већ због тога би је требало протерати из исте. Али, о том недељу ће, ваљда, бити посебно речи током следећих месеци. Уколико струка нема механизам самоодбране од таквих штеточина, онда заслужује да пропадне.

Многи ће рећи да овако пишем зато што против Марије имам "нешто лично". Да, тачно је, имам, због безобзирности и зато што деценијама срозава и брука науку и струку, док се људима смешка у очи их гледајући. Чегга год се икад јавно дохватила током последње две деценије резултат је био мања или већа катастрофа. Многи су у томе саучествовали, смешкајући се њој, колико она њима.

Све речено, наравно, није јој сметало да дође у Нови Сад 13. марта 2006. године да на Већу брани плагијаторку, млађу сестру и ученицу по средствима самопромоције, не сањајући да знам за њено никшићко "кићење туђим перјем" и много штошта друго. У томе и она с њом заједно прави фалсификат кад каже да "доставља у писаној форми одговор Комисије на Приговор..." [стр. 186]. Пошто писаног Одговора, као што рекох нема, значи да доставља у писаној форми своју дискусију на Већу [у *Темама* је то стр. 186-187]. О томе сведочи и датум наводно писаног Одговора упућеног Већу: 26.03, дакле две недеље после седнице (одржане 13. 03) [на стр. 187, датум је изостављен поред потписа, а стоји је у материјалу који је послат *Прегледу*!] Ако се Марија већ држи "доброг академског обичаја да писац реферата... буде присутан" [стр. 186], остаје питање зашто није испунила и други "добар обичај", па претходно с осталим члановима Комисије није приложила потписан писмени Одговор. На седници Већа био сам центлмен, па сам одустао од идеје да јавно ставим на пробу њен морални кредибилитет, тако што бих је пред свима оптужио за никшићку крађу и горе поменуте ствари. С обзиром на пијачни ниво њихових "дискусија", то сам комотно могао да учи-

ним. Проговорио сам, ево сада, јер ми је доста више те штеточине која своје скандалозне учинке крије тако што сваког ко јој смета проглашава за "лудака". То што многе од нас тако титулише, шири неистине на пиљарском нивоу, уз описане подухвате објашњава како се то велика "Огњена Марија" нашла у колу с анонимном социолошкимњом која држи до "свог стручног угледа" Горданом Вуксановић. *Simile simili gaudet.*

Посебна бесмислица коју о мени шири путем самопројекције гласи како "годинама безуспешно покушава[м] да 'добије[м]' предмет Социолошки метод" и како бих да монополишем методологију у земљи. Вуксановићка само изриче Маријину мисао [стр. 178]. Таква помисао не говори ко је од нас луд, него ко је безобразан. То говори особа која већ четврт века држи монопол над предметом у целој земљи и шири пропаст куд год да прође. Нисам алав као она, присутна свугде и на свим факултетима, и не пада ми на памет да предајем социолошку методологију. На ком нивоу се бавим методологијом познато је, јер сам усамљен у томе што ми је готово цео опус методолошки, па свако то може да види без микроскопа. Ту једноставно недостаје читав један ниво (емпиријске методологије истраживања) без којег социологија не може, и који никад нисам потцењивао. Али увек ћу говорити да професор методологије не може да се држи само нивоа анкете, као што раде Вуксановићка, Марија и неки њени мљењеници, а за било шта више панично се држе Милићеве књиге.

Методологија социолошко-емпиријских истраживања никад није била предмет мог занимања, тим пре што код нас има доста колега који су у томе успешни као истраживачи, иако нису методолози. Али, пошто се методологијом бавим на проблемско-теоријским нивоима на којима су поменути професори методологије одавно морали да се аутономно искажу, сматрам се компетентним да коментаришем њихов рад. Ово тим пре што ми они ту компетентност не оспоравају озбиљном критиком, за коју су неспособни, него етикетама и пиљарским оговарањима. После три деценије рада, и којечега урађеног то могу да отворено кажем, како бих истакао да судове о стручности других ипак дајем на основу некаквог покрића.

Уосталом, када је реч о "монополисању методологије", до сада сам реаговао једино у случају избора Владимира Илића, Маријиног асистента. И овај изданак Милићеве школе од моје критике се бранио на исти начин, као и Вуксановићка: бешћашћем, увредама и фалсификатима, при чему је, као и она, фалсификовао и себе лично [вид. моју рецензију његовог текста "Владимир Илић: национална оријентација у нашој друштвеној мисли (Рецензија)", *Социолошки преглед*, год. 30 (1996), бр. 3, стр. 405-11.] Шире сам о феномену тих надобудно-медиокритетских милићеваца писао у тексту о уназађивању наше научне критике ([*"О феноменологији провинцијализације наше*

научне критике (Критичко-идеолошки циркус као последњи пир дворских луда пропалог црвеног цара)", *Социолошки пореглед*, год. 32 (1998), бр. 3–4. стр. 357–408]. Ту сам о Илићу говорио као о парадигматичној појави провинцијализације наше науке радом њених недостојних припадника. Сада можемо да му прикључимо Марију Богдановић, Гордану Вуксановић и Божа Милошевића, који уз Тодора Куљића представљају групу "непробојних" милићеваца. За Илића сам у поменутом тексту аргументовао да именовани унапређење не заслужује на основу лоше и за струку (и у књизи поменуте личности) увредљиве књиге *Облици критике социјализма* (1998), која нема никакву изузев документарну вредност, као сведочанство о случају неспособности и умишљености на институционалном месту Универзитета. (Сада можемо да му прикључимо Вуксановићку и Марију Богдановић.) У закључку текста рекао сам да би унапређење Илића на основу поменуте књиге био "скандал Одељења и Филозофског факултета престоног града Београда" као и "видљив прилог упропашћењу централне националне институције" (Брдар, 1998: 404). Данас додајем: реакција и збивања око мог текста (кад је један колега, у друштву, за Илића рекао: "Како ћемо сад да га унапредимо", врла Марија отприлике узвратила: "Шта, то кажеш због Брдара и његовог текста? Нема везе, па он је луд!") сведоче о нивоу његове менторке, достојном пијаци, а не Универзитета. Показало се да смо као еснаф неспособни да одржимо елементаран ниво самопоштовања и да станемо на пут идеолошком затуцавању и упропашћењу социолошке теорије и критике (вид. Брдар, 1998: 404)

Тада сам, такође, за Маријиног пулена написао да је "неће бити у стању да напише пристојну књигу, него да ће, ослоњен на Милићево дело, моћи да се "бави слободним активностима" (Брдар, 1998: 402). Ево, осам година касније и доказа: додајем да није заслужио ни звање редовног професора, јер га је, Маријиној бризи захваљујући, пре годину дана стекао на основу нове књиге "чудног" садржаја. Њен први део чине већ "потрошени" радови током претходних унапређења (што га не би унапредила, када је и она тим путем прошла "и победник се зна"); друго део књиге чине квазилитерарни покушаји (резултат "слободних активности") који сведоче о личним стварима без везе с науком. Иначе, чест је случај код наших друштвањака, да пошто заузму универзитетска места, уместо да се баве науком, пошто констатују своју јаловост, напрасно у себи открију песнички или књижевни дар. Част изузетцима, само што је невоља у томе што Србија има добрих песника за извоз, чак и у Кину, а добрих професора нема ни за један аутобус.

Тако у књизи Маријиног асистента налазимо запањујућу реченицу о Зрењанину као "српском Вајмару". Не рече само ко је то данас у истом граду српски Гете? Можемо само да нагађамо да је то његов

резервни ментор, иако се исти (барем до сада) није исказао као песник (само нам још то треба), пошто тако Илић у себи ваљда може да открије Екермана. Преостаје да сачекамо на "Разговоре са (српским) Гетеом", који ће, како предвиђам, бити застрашујуће досадни.

Могуће је да се и Илић јави Редакцији *Тема*, да брани своју покровитељку, а с открићем да ово пишем зато што ме у новој књизи опет "критикује", настављајући да звони на узбуну што критикујем марксизам – и тиме наоколо годинама маше као глупи Август! Пошто за његову "критику" одавно не дајем пет пара, поменуо сам га искључиво због његове менторке и њених завидних подухвата, у оквиру заокружења описа њеног заслужног дела за ову земљу и науку и одговарајућег прикључења њеног имена плејади фолираната као актера наше провинцијализације и срачунатог срозавања свих критеријума.

Моја критика танушног опуса, дилетантизма и дрскости Марије Богдановић, њеног асистента и безначајног опуса и сумњивих радњи Гордане Вуксановић, свих троје заштићених пиљарским оговарањем, није показатељ претензије на предмет методологије, него најпростије јавно указивање на чињеницу да га у овој земљи држе самоуверени дилетанти, неспособни да било шта сами створе, кад се одвоје од анкете. За било шта више од тога потребна им је анахрона и идеологизована књига Војина Милића, ма и по цену да социологију ове земље држе у мраку и незнању до свог последњег радног дана. Не само што Марија Богдановић у методологији није написала ништа значајно, него је систематским негативним деловањем, у подручју много ширем од методологије, уз помоћ широког круга својих колега монополизovala запошљавање људи и *de facto* спречила многе озбиљне људе да дођу на факултете друштвених наука. А већина људи које је наместила, не рачунајући пар изузетака, дали су све разлоге да професори тих факултета озбиљно размишљају о укидању социологије као предмета. Ова димензија самодискредитовања струке у којој је Марија имала изузетну улогу протекле две деценије, мора да се узме у обзир када причамо о томе како "социологију нико неће". А зашто би је па хтео? Уз такве колеге, више је нећу ни ја.

Све речено, иначе у кулоарима добро знано, много је болније и срамније од тобожње "амбиције Милана Брдара..." и потребно је дебело сакрити. То се чини ширењем приче да је Милан Брдар "лудак" и да "хоће да монополише", што иначе већ дуго ради Марија Богдановић, све мислећи да тиме скрене пажњу од непријатних истина о себи. Слично чини и њена ученица Вуксановићка, а припомаже јој Божа Милошевић. Овај несрећник Марији служи годинама надајући да ће је одобривољити не би ли се zaloжила да пређе у Београд, не схватајући да ће за њу остати оно што је одувек био: само магарац који "њену воду носи". Марији је он, с Вуксановићком, потребан управо у Новом Саду, да преко њих "дрма" и наноси штету

тамошњој Катедри. Наум јој иде много теже, пошто је то једино место где није успела да заведе монопол, захваљујући између осталог и отпору Милана Брдара. Богу хвала, неће га ни успоставити, вала!

Због монополисања, тезгарења и намештања људи по правилу лошијих од себе, Марија Богдановић, слободно се може рећи, спада међу најзаслужније штеточине у нашој друштвеној науци. Ако је спремна да речено оспорава, односно да тврди да није писала и потписивала скандалозне реферате, којима је одбијала озбиљне кандидате, а пропуштала анонимне кандидате без покрића, све из разлога морално-политичке и (не)стручне подобности, хајде нека објави барем један свој реферат! Ево, на пример, с Географског факултета од 26. 12. 2002, у којем форсираног кандидата предлаже, како дословце каже: "на основу објављених *и необјављених* радова" (чак и то може!), а да не наводи ни једну једину библиографску јединицу (!!!) – па нека стручна јавност види како изгледа њена савесна, стручна експертиза.

О Аугијевој штали наше друштвене науке: поново

У интересу самозаштите, госпође Богдановић и Вуксановић уз помоћ кавалера Боже досетиле су се чак и мог горе наведеног критичког текста о провинцијализацији научне критике, не би ли ме дискредитовали за скандалозну ствар, како мисле, зато што "критикујем свог бившег професора", па чак пишем:

"То што Милић није имао ауторску, теоријску или методолошку позицију у озбиљном смислу није, наравно, специфичност него опште место за све наше универзитетске професоре" (Брдар, 1998: 366).

У великој жељи да ме што више оцрне [стр. 178] не нађоше ништа јаче. А могли су, него им је било тешко да листају. Ево, да им помогнем. У истом тексту за професора Милића пишем да је:

противречност, између науке и идеологије, увек [...] решавао у корист ове друге. Зато је у исходима најискренијих критичких подухвата систематски уништавао духовну традицију социологије, од Конта до Леви-Строса и Фукоа. Као заточеник марксизма и критике идеологије, никад ником од њих није дао за право, по мери значаја у светској науци. Као тумач и критичар, за мноштво питања, којих се хватао, није био компетентан, али, за невољу, често није био свестан своје некомпетенције (Брдар, 1998, стр. 364).

Десет година касније, ово потписујем с обе руке. Уосталом, и тада сам рекао:

Пошто сам одавно простудирао све значајне ауторе које је Милић "откритиковао" [...] констатовао сам да су му критике изненађујуће површне, неодговорне (услед непостојања *feed-back-a*) и "померене" (услед идеолошке загрижености) чак и до основног нера-

зумевања разматране ствари. Данас бих у његовим критичким текстовима потписао једино нумерације страница и податке о цитираним радовима у фуснотама (*исто*, стр. 367).

А у тој промашености он није једини, далеко од тога. Поштено речено, цела његова генерација урадила је промашен посао и њихова, понекад славна дела још могу да послуже само као жалосна сведочанства епохе идеолошке лакомислености и неодговорности. Баш је њих било брига за науку: заједно с титоистичким политичким сатрапима "појели" су будућност ове земље, само што су то радили својим текстовима и књигама. На плаћање будућег цеха, нико од њих никада није ни помишљао. Е, па господо њихови мимикрирани следбеници, конобар с рачуном је одавно дошао! Данас њихове књиге и радове нудити младим људима може само да штети, а управо њихове радове припадници неспособне, полтронске средње генерације дају студентима као обавезна штива. Важно је да су данас сви "за демократију и либерализам", а колико њих је у стању да направи селекцију у литератури свог предмета, и одстрани идеолошко ђубре, отворено је питање. Да не говоримо о слуху за откривање савременог теоријског неолибералног ђубрета! Коначно, зашто ти врли учењаци, Марије, Вуксановићке, Илићи и остали нису, за ове две деценије, поново ишчитали литературу за своје предмете и исписали нове књиге, кад су тако врли, ревносни и талентовани? Биће да и они немају свест о томе колико су штива којима упошљавају студенте лоша и уназађујућа. Важно је да се они боре за демократију, људска и животињска права, јер је то комотније; а за науку их баш брига, тим пре што тај посао тражи труд и зној. Научни углед може да се одржава на основу фолирања, позе и факултетског феудализма уз одговарајући радни паразитизам као јавну тајну.

У оптужби уз помоћ првонаведеног пасуса запажамо пиљарско или провинцијално схватање критике као омаловажавања, увреде и потцењивања, а не разложног и аргументованог расправљања. Рачунајући на јефтин провинцијални ефекат засењивања простоте и изазивање реакције ("Ма, шта кажете!? То да каже, безобразник један!!!"), пиљарица ослоњена на своју менторку мисли да је успела. Тврдња да професор Милић није имао теоријску позицију, није увреда него констатација. Пиљарице, наравно, настоје да од буке и прашине направе рачун, пошто одавно паразитирају на Милићевом делу. Он је за њих, да будемо поштени, заиста био појам, и недостојно је поредити их с њим. А на крају, не само Милић, него на правди Бога, нико од професора те генерације, а ни ове данашње, нема своју теоријску позицију. Проблем се лако решава: хајде да набројимо ко је од њих уопште има! Само да се пиљарски не ишчуђавамо. Зато се у Србији, уосталом, у универзитетским круговима толико глумата и позира. Да има дела и озбиљног рада, било би и природнијег понашања.

И да се разумемо? Јесте професор Милић и мени предавао, али то није разлог да га сматрам "својим", као што самопројекцијом понавља пиљарица. Уосталом, зашто бих, када ме је, заједно с још неким, због своје идеолошке слуђености својевремено оставио на рубу пропасти, о чему сам известио у поменутом тексту (Брдар, 1998, стр. 369-71). Разлози су били чисто идеолошки: зато што на "буржоаске ауторе" нисам хтео да марксистички плујем.

Сукобили смо се око прве верзије мог магистарског рада, децембра 1983. године, када је он изложио безочну идеолошку "критику" тог текста у седам тачака. Најзначајније примедбе биле су да "аутор заступа либералистичке идеје" и не води рачуна "о дијалектици" (лењинистичкој наравно), да је еклектичан и спекулативан [све из Милићеве писмене рецензије од 12. 12 1983], што је у оно време било исто што и анатема. Најиндикативније су биле примедбе на маргинама самог рада: од исмевања до отворених увреда и идеолошких дисквалификација (тај примерак сам, с кореспонденцијом, сачувао до данас, као да сам знао да ћу једног дана морати да их употребим)!

На примедбе сам му одговорио да је у свим тачкама промашио, да не може да очекује да следим Лењина као методолога, а да не читам Хегела, да му је критика "формалистичка, детаљистичка, механичка и идеологизована преко сваке мере", да је у читању потпуно "исклизнуо" пошто наступа са становишта догматизоване школе мимо које никакве науке нема нити може бити. Напоменуо сам му да је његова писана критика "већ по форми анатема заблуделог сина коме се пружа танана шанса за покајање уколико жели да му врата дома и даље остану отворена", и на то му отписао да уколико истрајава у свом догматизму и заслепљености "наша даља сарадња не долази у обзир" [све према писму Војину Милићу као одговору на Рецензију, од 21. 12. 1983]. У последњем разговору после размене писама, отворено ми је ставио до знања да мисли да одлазим у пропаст, на шта сам му узвратио да су он и припадници његове генерације одавно пропали а да тога нису свесни, али да проблем није у томе, него што у пропаст за собом вуку и нас, недужне студенте и постдипломце. И коначан биланс био је следећи: постдипломске студије сам ценио као лоше, али до тада нисам хтео да их напуштам јер сам присталица континуитета у образовању. Да их напустим пресудно је допринео "мој" и њихов професор Војин Милић, у комбинацији с мојом неспремношћу да полтронски савијам кичму пред сваким идеолошким несрећником у улози професора, само да бих праврио каријеру. Нека хвала!

Од свега ми се и данас преврће у стомаку: нарочито од тадашњег знања да је Милић с многим другим професорима отишао у идеолошки мрак, одакле су из позиције моћи матретирали студенте и постдипломце. Нисам хтео ни за њима ни с њима. Иако је помену-

том триу врло добро познато да сам о овом случају писао још пре осам година, ипак су толико безобразни да ми "свог професора", коме заиста дугују све што јесу и што никад неће бити, утрпавају да га признам као свог. Безобразлук је у томе што врло добро знају да ми је њихов идол подметнуо ногу, као и многим другим постдипломцима и докторантима, и да сам искључиво том "свом професору захваљујући" готово десет година имао проблема шта ћу и како ћу. Не само што нико није хтео да ми менторише (да се ваљда њему не би замерио, или зато што су увиђали да нисам употребљив материјал) него ми је, признајем, било понижење да идем од врата до врата. То је значило чекање, које се протегло на десет година, које поменути безобразници тумаче као моје "ленствовање".

У то време, од 1983 до почетка деведесетих било је нужно симулирање да би уопште могло да се прође поред самоименованих цензора. Гнусоба је била у томе што никада нисмо били у прилици да се слободно опредељујемо, него су вајни "слободоумни" професори подразумевали да смо сви марксистички од рођења. О том посебном виду суптилне марксистичко-комунистичке мафије, због које су људи одустајали и на прагу доктората, или били успоравани, пиљарско-полтронски умови не знају ништа, па могу да се диче својим "редовним напредовањима у служби", стипендијама за усавршавање у иностранству. А то што од њихових "студијских боравака" нико никада (па ни они лично) није имао вајде, нема везе, као што нема везе ни то, да онај ко се није уклапао у полтронске и идеолошке шеме слушајућег праксис марксизма није имао шансе да дође до било које стипендије за "студијски боравак у иностранству".

Пошто сам, за разлику од неких колега, упркос поменутом "минирању", успео да се повратим и станем на ноге, сада његови трабанти користе протекло време да брбљају како сам касно докторирао. У реду, они су докторирали на време, и какве вајде од тога има наша наука? Та бестидна булумента која ни дан данас не доводи до појма мрак у којем пребива, усуђује се да дрско слави и хвали "свог професора", који им је ослонац значаја, а иначе је за себе, с многим другим нашим "доајенима", још једино разлог за узбуну јер с таквима наука из реченог мрака неће никад изаћи.

Поред свега, нисам се о професору Милићу изјашњавао из освете, него сам изнео констатације искључиво да бих колико је могуће спречио паразитирање дилетаната на његовом иначе анахронизованом делу, који су спремни да око себе шире мрак, само да наставе да седе на Универзитету. У поменутом тексту сам, пишући о провинцијализацији проговорио о људима; сада говором о људима, морам да пишем наставак текста о провинцијализацији. У оба случаја имамо значајне елементе историје коју сасвим сигурно нико неће написати.

То ће рећи да од наречених пиљарских оговарања још има и одређене користи. У неизбежној реакцији на њих морамо се подсетити, на пример, лицемерно спровођене морално-политичке погодности на факултетима, тихо и подмукло, у име марксизма-лењинизма, уз грлату похвалу аутономији мишљења. Хајде да видимо колико има дипломских радова до 1990. који нису марксистички. Ако је било толико слободоумља, колико се прича у накнадним историзацијама, зашто сам као дипломац, с темом о либералу Карлу Поперу, на факултету позних седамдесетих словио за црну овцу? Филозофски факултет у Београду је седамдесетих и осамдесетих година био марксистички до темена. Истини за вољу, никада није био аутономизован изнутра, а пошто је био идеолошки препариран није ни било потребе да се контролише споља. И кроз то сиво црвенило се морало пливати, хтели то или не. Коначно, то је пре била школа за револуционаре и дисиденте, него за озбиљне науке. Политикантство и идеолошко секташење и тада и онда; а школа науке и озбиљне теорије увек су били по страни и успут.

Мени лично такво стање се смучило још у току студија. Касније, свеопште певање марксизму и самоуправљању довели су ме до тога да сам у периоду од десет година: од 1984 до 1994, објавио само два рада! Савест ме због тог паразитизма није гризла, тим пре што сам увидео да су научни институти азиларне установе за смештај људи од науке који ником нису потребни и од којих се ни не очекује да раде штогод озбиљно. За то време говорио сам неким колегама да смање писање, како сутра не би скривали библиографије, јер никад се не зна да ли ће историја "да се преокрене". Не морам да их именујем, они знају који су. У складу с том препоруком трудио сам се да своју библиографију учиним што мањом и чак планирао да мењам професију. Да од науке леба нема, знао сам од почетка. Али, нисам пристајао на проституисање и бруку. Мислио, сам и аргументовао да под окриљем владајуће идеологије науке не може бити. На време сам написао ["Критика као неосхоластика", *Социолошки преглед*, 22 (1988), no. 3, стр. 201-228] да нас владајући манир критике одводи у пропаст и да ћемо цех тек платити. Ево, двадесет година касније, то многи на утицајним местима још увек не схватају. Мозгови су још увек цементирани. Нисмо само у пропалом друштву, него и у пропалој науци. Сами смо је докусурили, не толико нерадом, него идеолошки зачињеним радом, а правимо се "луди". А већина оних који су "редовно испуњавали школске обавезе" и фреквентно писали, већ 15 година крију своје библиографије, зато што су марксистичке! Кад би могли да их поједу били би срећни, тим пре што су узајамно спремни и на НН већима да се узајамно оптужују због "марксистичке прошлости". Резултат је дакле нула, какав је и био. Зато овакво писање има оправдања. Да коначно све непријатно изнесемо на видело.

Због окованости марксизмом и идеологијом било је мучно гледати сведочанства епохалне некомпетентности друштвене науке. Знало се то и пре четврт века, само што није могло да се о томе пише због свеопште самоцензуре "аутономних мислилаца" на уредничким местима. Први скандалозан пример читалац може да нађе у Брдар (1998): стр. 374. Шта у њеним "високим дометима" може да види онај ко има воље да прогледа, може да нађе у истом тексту, стр. 376-79. Други скандалозан пример: у пролеће 1989, дакле у јеку "друштвене кризе", Југословенски социолошки конзорцијум, сачињен од знаменитих социолога тадашње земље (међу њима и Марија Богдановић), једногласно констатује да је најбоља парадигма за истраживање југословенског друштва "парадигма самоуправног социјализма"!!! Комплетна социолошка елита (старе и "братске" СФРЈ) је услед идеолошке слуђености исказала неспособност да разграничи између идеолошке норме и веберовског идеалног типа. Куку мајко! Земља се распадала, а врли социолози донкихотовски сањаре о самоуправљању, а да их на то нико није терао. Дакле, "из најдубљег уверења". Све то је било отужно и смешно, али нисам био члан дотичног Конзорцијума, па ништа нисам ни рекао. Данас се исти људи чуде што је у јавности "социолог" исто што и "марксиста", врло непожељна фигура. А зар је претходних деценија био нешто друго?

Заиста, једна група нас је, због оваквих сведочанстава врле нам науке, током осамдесетих година у Институту друштвених наука наизглед више седела, него радила. Био сам једна од њих. Један данашњи политички доајен знао је готово сваког преподнева да нас пита: "Шта је момци, чекате да падне зид?" Понекад бих му одговорио: "Да, чекамо!" Једног дана, није нас питао ништа. Хтео је да прође ћутке и нерасположено, али сам га зауставио. "Шта је" – питао је? "Ништа" – рекао сам – "само да вас обавестим да је пао Зид"! Био је октобар 1989. Убрзо смо се разишли, неко у политичку опозицију, а неко у научни рад. Коначно је могло да се дише, с надом. Тако сам мислио. Не задуго, јер су ускоро избили ратови а с њима су дошле нове муке. Неки су све то време редовно аванзовали, све науком се бавећи у стилу "док село гори, баба се чешља".

Не бих више о томе. Само бих додао да су многи у описаном идеолошком мутљагу самозадовољно пливали; као што чине и данас у мутљагу новог, неолибералног идеолошког лицемерја. Са својим "редовним напредовањем" изгледа нису способни ни за шта друго.

Од свега овога, ето, добисмо заокруженију слику беде једног дела наше универзитетске науке захваљујући фигурама које су деценијама чинили све да је држе под својом контролом. Није лоше то заокружење туробне слике, јер, да парафразирам омиљеног им Маркса: туробно стање није максимално тешко, оно то постаје тек када додамо свест о томе! Ево, додали смо је. То је било потребно у времену и

ситуацији када социологија нечујно скапава. Додајмо отворено: етаблирање социологије у овој земљи није успело – и за то није крива само старија генерација која се залуђивала марксизмом и "поправком" социјализма и од социологије правила магаре идеологије, него и данашња старија-средња генерација, која сада све носи: крива је јер је ћутке трпела дилетанте и каријеристе који су дали највеће прилоге бруци струке; а посебно што озбиљне методологије на студијама друштвених наука готово нема (као уосталом и многих других предмета, јер се сви понашају као да нисмо пет деценија живели под идеологијом).

Упркос свему, правимо се "луди", као да је крив "неко други" што са свих факултета хоће да протерају социологију. Кога то још може да чуди, а да не лаже себе и друге? Па довољно је видети те хорор уџбенике пред којима су немоћни и математички генијалци, чији аутори заслужују негве на ногама и рукама. Зар није довољно и то што озбиљни људи беже кад чују реч: "социолог", или се стиде што припадају струци у којој годинама главну реч имају ликови попут Марије Богдановић, који су у њу залутали све бежећи од било каквог озбиљног рада и неспособни за озбиљне науке. А када се делом покажу, што се, на срећу, ретко догађа, човек мора да се сети оне народне: "Седи ди си, и ћути си, јер каки си, ни за ди си ниси!" Пошто су поступали супротно, социологија је њиховом заслугом постала идеолошка крпењача коју (углавном с правом) шутира ко стигне.

У описаним околностима две деценије сам радуцкао у институту. Вуксановићка уз Маријину помоћ тврди да сам "ленствовао" 16 година. И ја сам рекао да се нисам претрзао од рада. А ако сам ја ленствовао, биће да су они много радили. Погледајмо.

Да није у питању дословно ленчарење сведочи чињеница: да сам за шест година "одједном" написао и објавио књига и радова у обиму од преко 3000 штампаних страница! Нешто ту, очито, с причом о ленствовању, није у реду, зар не? А и како би било, јер када се споје опуси Марије, Гордане и Боже, не добија се ни трећина тог обима, упркос томе што су, насупротив мени, "радили и аванзовали редовно и ревносно"! Биће да тај трио представља савез "удруженог нерада" из времена "удруженог рада". Марија би сигурно узвикнула: "Ето, лудак, јесам ли вам говорила! Ко је још видео да нормалан човек толико пише!"

Славном трију наводно није јасно како сам "за само пет година" догурао до редовног професора [стр. 188]. То сам већ објаснио. Од Марије су могли да чују и то да сам легално "прескочио" магистарске студије и званично пријавио докторат, који је и одобрен на НН Већу београдског факултета у мају 1990. године, што је по тадашњем закону (важећем до јуна 1992.) било могуће на основу објављене монографије. Безобразни медиокритети се труде да од ствари која је пре две деценије била за похвалу, направе криминални случај.

И на крају да нагласим: да дођем на Универзитет нисам планирао, а како се показало интуиција ми је била ваљана, с озбиром на то шта се све догађа око многих унапређења, а ево и око случајева плагијата. Моја је кривица што аргументовано говорим о слабостима и неспособности људи који заузимају институционално важна места, а да никаква демократија не може да их склони "с власти". Институтски сам социјализован у маниру најнормалније критике, без љутње и зле намере, а проблем је у томе што су нам факултети препуни сујетних професора који на критику реагују као на најтежу увреду. Такође, правило којег се наводно држимо сви, да "најспособнији треба да буду на правим местима", о ужаса, примењујем и на професорска места на факултетима, спреман да укажем ко их није достојан. Вриском и контраговарањем проблем се не решава (а сва поента је у томе да никада ни у једном случају ни не буде решен). Случају о којем говоримо захваљујући, схватио сам да универзитет налаже нешто друкчија правила критике. Још увек се надам да нисам у праву, јер би то било више него тужно. Погледајмо на крају о чему је реч.

Закључак: о свесном грашку и нормативној структури критике

Видећемо то на случају преосталог нам Божа Милошевића? То је лик који се током каријере углавном труди да буде "прави", или како он то, с Вуксановићком или без ње, воли да каже: "формиран" социолог [стр. 188], што ће рећи без примеса било које друге науке. Велик део радног времена периодично троши на упорно-манијачко апдејтовање списка наших социолога (на новосадском ФФ, а и шире) да би проверио које "чист социолог" а ко није. Ех, јада! И грашак би био паметнији од њега, кад би имао свест, из простог разлога што би пожелео друштво меса, шаргарепе, першуна и соли, знајући да ће тако бити много јестивији. То Божа никад неће схватити. Као "формиран" социолог, изгледа да је "деформиран" у многим другом, животно значајнијем смислу, али ту нема помоћи, пошто хоће да стално буде "формиран". Зато представља ходајући несрећан случај наше социологије. То је слабије видљиво и може да му послужи за утеху, јер нам је како изгледа социологија у највећем делу, мање више безнадежан случај.

О Божином предавачком умећу као редовног професора сваке јесени стичем врло живо искуство: кад на другој години дочекам генерацију која је код њега одслушала Увод у социологију – па видим да готово ни о чему ништа не знају. Сваке школске године, дакле, добијам доказе да Божа то ради очајно, али шта да се ради кад је он "формиран социолог", а "неформиран" предавач, а нико га не може померити с места. Професор универзитета је заштићенији од медведа, чак и кад је дилетант. Важно је да је спреман да паметује, па и да

се бави психологијом и брбља, како Милан Брдар има нешто против Вуксановићке зато што није магистрирао, па је *фрустриран* [стр. 189]! Нико од човека не може да направи будалетину, колико он сам! Милан Брдар је прескочио магистарски степен између осталог и зато што је заиста био *фрустриран* – постдипломским студијама на Филозофском факултету у Београду и ставом "њиховог професора" Војина Милића, па је од истих, после једног положеног испита (!) заиста побегао, главом без обзира, да би (како већ рекох) касније пријавио докторат.

Да се, ипак, вратимо на основни проблем: да ли је плагијата било? И може ли оптужбу такве врсте да подигне неко ко је нижег звања од оптужене стране? Коначно, какве везе има њена заснованост са звањем и било којим карактеристикама тужиоца? Трикови те врсте исказали су се у демократској расправи на поменутом Већу у сврху обесхрабривања и тихе уцене млађих колега ако ли икада помисле да критикују старије по звању ("Тут', тамо! Ти си само доцент!!!"). У елаборацији тог ингениозног аргумента Божа Милошевић је имао свој светао тренутак, тим пре што је, мора се признати, наишао на шире одобравање присутних. Развијена нормативна структура критике коју је славни тројац изложио садржи следеће норме:

– ко год је нижег наставно-научног звања, нема право да критикује колегу с вишим звањем, ма шта да је овај учинио;

– ако су критичар и критиковани истог звања, предност има онај с дужим стажом, што ће рећи да критичар с краћим стажом има да ућути.

(У том духу, рече Божа на дотичној седници да Милан Брдар нема права да критикује *кандидата за редовног професора* пошто Приговор потписује као *ванредни професор!!!*)

Треће, пошто је критика као таква увреда, онда је она могућа само са злим и најзадњим намерама, или међу људима који су у свађи, тако да не треба да буде предмет пажње "озбиљних људи".

(Вуксановићка каже да је "зачуђује храброст колеге" да коментарише њен рад, кад је докторирао пре "пар година" [стр. 177].)

Алал вера на правилима критике, далеко бисмо с њима догурали! Таква процедура од сваког факултета може само да направи кокошарник с атмосфером погодном само за развој мућкова и пиљарица које ће их рекламирати као свежа јаја.

А плагијата је било и никаква вриска и бацање прашине у очи не помаже. Као што се показало, окривљена једино може да скреће пажњу са свог прљаво обављеног посла. А по Закону о науци научно звање може да буде одузето "ако се утврди да радови на основу којих је кандидат изабран у звање представљају плагијат" (*Закон о научно-истраживачкој делатности*, чл 87, став 3). Нека Хегелова пи-

љарица не брине. Нема ко да јој звање одузме, с обзиром колико смо огрезли у провинцијализму, лицемерју и незамерању. Да смо огрезли дубоко, довољно сведоче догађај и написи овакве врсте. Ако бисмо убудуће овако наставили, јавности бисмо доказали да смо недостојни хлеба који једемо и државе која нас финансира. Наравно да не искључујем свој део одговорности, пошто сам на ово био натеран. Упркос томе што и убудуће очекујем све најгоре, у овој прљавој "полемци" више нећу да учествујем. Завршавам с осећањем као да сам изашао из обора. Признајем, победник је онај ко у њему остаје као у свом природном амбијенту.